

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
"НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"**

ПРОЕКТ

ПОЛОЖЕННЯ

**про розробку силябусів навчальних дисциплін
у Відокремленому підрозділі Національного університету біоресурсів
і природокористування України
"Ніжинський агротехнічний інститут"**

Ніжин – 2019

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про силабус навчальної дисципліни (далі – Положення) розроблено відповідно до вимог Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року (зі змінами), Постанови КМУ «Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» № 1187 від 30.12.2015 р. (зі змінами), Наказу Міністерства освіти і науки від 11 липня 2019 року № 977 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», наказів і рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) щодо внутрішньої системи забезпечення якості та акредитації освітніх програм; Положення про освітні програми у ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут», Положення про організацію освітнього процесу у ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут», інших нормативних документів ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут».

1.2. Положення розроблено як складова частина системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут» (далі – Інститут) і встановлює єдині вимоги до змісту та оформлення силабусу навчальної дисципліни.

1.3. Дане Положення визначає структуру і порядок формування силабусу навчальної дисципліни.

1.4. Силабус – це персоніфікована програма викладача для навчання здобувачів вищої освіти з кожної навчальної дисципліни. Силабус розробляється для здобувачів вищої освіти з метою пояснення змісту дисципліни, результатів навчання, вимог щодо набуття відповідних компетентностей.

1.5. У цьому Положенні терміни вживаються в таких значеннях:

Загальні компетентності (Generic competences) – компетентності, що формуються у здобувача вищої освіти в процесі навчання за даною освітньою програмою, але мають універсальний характер і можуть бути перенесені із контексту однієї освітньої програми в іншу.

Знання (Knowledge) – осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності.

Інтегральна компетентність (Integral competence) – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності.

Компетентнісний підхід (Competence-based approach) – підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та є студентоцентрованим за змістом.

Компетентність (Competence) – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і

громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

Критерії оцінювання (Assessment criteria) – стосовно оцінювання виконання вимог освітніх програм – описи того, що і на якому рівні має зробити здобувач вищої освіти для демонстрації досягнення результатів навчання.

Освітній компонент (Educational component) – самодостатня і формально структурована частина освітньо-професійної програми (наприклад, курс, змістова частина, навчальна дисципліна, виробнича практика тощо).

Освітня програма (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Оцінювання здобувачів вищої освіти (Assessment of individual students) – формалізований процес визначення рівня опанування здобувачем вищої освіти запланованих (очікуваних) результатів навчання, що є необхідним для вдосконалення навчального процесу, підвищення ефективності викладання, розвитку здобувачів вищої освіти.

Програмні компетентності (Programme competences) – найбільш важливі компетентності, що визначають специфіку та включаються до профілю освітньої програми. Передбачається, що програмні компетентності однакових програм в різних ЗВО є подібними чи порівнюваними між собою.

Програмні результати навчання (Programme learning outcomes) – узгоджений набір 15-20 тверджень, що містять обсяг того, що здобувач вищої освіти повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньої програми.

Пререквізити (Prerequisite) – дисципліни, що містять знання, уміння й навички, необхідні для освоєння дисципліни, що вивчається.

Постреквізити (Postrequisite) – дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення даної дисципліни.

Результати навчання (Learning outcomes) – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти. Результати навчання разом із критеріями їх оцінювання визначають мінімальні вимоги до присвоєння кредитів, у той час, як виставлення оцінок ґрунтується на співставленні реальних навчальних досягнень здобувача ВО із мінімальними вимогами.

Силабус (Syllabus) – це документ, в якому роз'яснюється взаємна відповідальність викладача і студента. В ньому представляються процедури (у

т.ч. стосовно deadlines і принципів оцінювання), політики (включно з політикою академічної доброчесності) і зміст курсу, а також календар його виконання. В силабусі мають бути озвучені вимірювані цілі, які викладач ставить перед своєю дисципліною. Студент має зрозуміти, чого він/вона зможе навчитися, чим саме може бути корисним цей курс. Силабус окреслює концептуальний перехід від “здобування знань” і “одержання практичних навичок” до компетентностей, що їх може набути студент, вивчаючи цей курс. Силабус включає в себе анотацію курсу, мету (компетентності), перелік тем, матеріали для навчання, правила стосовно зарахування пропущених занять. На відміну від робочого тематичного плану і навчально-методичного комплексу дисципліни, силабус створюється для студента.

Студентоцентрований підхід (student-centered approach) - розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

Soft skills (т.зв. “м'які навички”, “соціальні навички” чи “навички успішності”) дозволяють випускникам ЗВО бути успішними на своєму робочому місці. До soft skills зараховують навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність, працювати в критичних умовах, вміння полагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості deadline (вчасного виконання поставлених завдань), здатність логічно і критично мислити, самостійно приймати рішення, креативність і т.ін. Іноді до соціальних навичок також зараховують знання іноземних мов, в першу чергу англійської мови. ЗВО повинен мати власну політику стосовно розвитку soft skills у своїх здобувачів вищої освіти та викладачів. Ця політика також зумовлює співпрацю з працедавцями та випускниками, впливає на репутаційний капітал ЗВО. Іноді вживається синонімічний термін transferable skills (навички, що їх можна переносити). Мова йде про навички, що вважаються цінними на будь-якому робочому місці, незалежно від професійної сфери.

Уміння (Skills) – здатність застосовувати знання та уміння для виконання завдань і розв'язання задач і проблем.

Фахові (предметно-специфічні) компетентності (Subject specific competences) – компетентності, що безпосередньо визначають специфіку (галузі знань/предметної області/спеціальності) освітньої програми та кваліфікацію випускника, забезпечують індивідуальність кожній освітній програмі.

2. ПРОЦЕДУРА СТВОРЕННЯ ТА ОНОВЛЕННЯ СИЛАБУСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Силабус розробляється до початку навчального семестру або року, в якому викладається навчальна дисципліна. Силабус є складовою частиною навчально-методичного комплексу дисципліни, зберігається на кафедрі та оприлюднюється на офіційному сайті Інституту і на порталі дистанційного навчання Moodle.

2.2. Силабус розробляють науково-педагогічні працівники кафедри, за якими закріплено навчальну дисципліну, відповідно до навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти. Термін розробки силабуса визначається завідувачем кафедри, за якою закріплена навчальна дисципліна, затверджується на засіданні кафедри.

2.3. Якщо зміст певної навчальної дисципліни має відмінності залежно від вимог різних освітніх програм, згідно з навчальними планами відповідно до яких ця дисципліна викладається, науково-педагогічні працівники кафедри, за якими закріплено навчальну дисципліну розробляють відповідну кількість силабусів

2.4. Якщо певна навчальна дисципліна викладається протягом декількох семестрів або років, то для неї можуть створюватися або один силабус, що містить декілька розділів, або декілька силабусів, які мають бути логічно пов'язані між собою.

2.5. Якщо створюється декілька силабусів для навчальної дисципліни, що послідовно викладається протягом декількох семестрів, то в кожному з цих силабусів зазначається, чи є він продовженням або чи має продовження в іншому силабусі.

2.6. За можливістю зазначається, яка дисципліна є попередньою і яка наступною в логічній послідовності вивчення навчальних дисциплін освітньої програми.

2.7. Зміст силабусу має відповідати структурі, описаній у Розділі 3 даного Положення.

2.8. Силабуси навчальних дисциплін затверджуються на засіданні кафедри разом з робочими програмами.

2.9. Підставою для оновлення силабусу можуть бути:

- ініціатива і пропозиції стейкхолдерів освітнього процесу, гаранта освітньої програми, викладачів дисципліни;
- ініціатива здобувачів вищої освіти;
- результати оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни;
- результати опитування здобувачів вищої освіти.

2.10. Зміни до силабусу можуть вноситися тільки перед початком семестру або року, в якому викладається навчальна дисципліна. Зміни можуть бути затверджені рішенням кафедри, якщо корегування змісту силабусу стосується менше 20% обсягу годин, передбачених навчальним планом на вивчення дисципліни, і не стосується компетентностей та результатів навчання; в іншому разі створюється новий силабус за процедурою, наведеною у цьому розділі.

2.11. Після внесення змін до силабусу, до початку семестру або року, в якому викладається навчальна дисципліна, його електронна версія розміщується на офіційному сайті Інституту і на порталі дистанційного навчання Moodle. Усі попередні версії силабусу зберігаються на кафедрі, яка відповідальна за викладання навчальної дисципліни.

3. СТРУКТУРА СИЛАБУСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Загальна структура силабусу навчальної дисципліни включає наступні складові:

- 1) Загальна інформація про дисципліну;
- 2) Опис навчальної дисципліни;
- 3) Структура курсу;
- 4) Політика дисципліни;
- 5) Шкала оцінювання.

Форма силабусу навчальної дисципліни наведена у Додатку 1.

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБКИ ЗМІСТУ СИЛАБУСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Структурні елементи силабусу.

4.1.1. *Загальна інформація про дисципліну* – місце даної дисципліни в програмі навчання.

Зазначається назва дисципліни; ступінь вищої освіти, для якого викладається дисципліна; шифр та назва спеціальності; назва освітньої програми; рік та семестр вивчення; форма навчання; загальна кількість кредитів ЄКТС, передбачених навчальним планом на вивчення дисципліни; мова викладання.

Інформація про викладача

Вказується прізвище, ім'я, по батькові; вчений ступінь, вчене звання; контактна інформація: номер телефону та e-mail.

Сторінка дисципліни в Moodle

Наводиться посилання на Веб-сторінку.

4.1.2. *Опис навчальної дисципліни*

В описі навчальної дисципліни визначаються анотація, мета і завдання її вивчення, пререквізити дисципліни.

Анотація дисципліни – зазначається роль, місце дисципліни в системі підготовки фахівців.

Мета курсу – компетентності, які студент набуде в результаті навчання.

Мета дисципліни – це заздалегідь усвідомлений і планований результат освітньої діяльності здобувачів вищої освіти; результат взаємодії викладача й студента, що формується у свідомості викладача у вигляді узагальнених уявлень, відповідно до яких відбираються і співвідносяться всі інші компоненти освітнього процесу; відповідь на питання, які компетентності формує ця дисципліна?

Мета дисципліни – це короткий та чітко сформульований запис про досягнення головного результату навчання. Мета вивчення дисципліни є системотворчим елементом, що відіграє вирішальну роль в організації й здійсненні всього процесу навчання. Мету навчання рекомендується формулювати таким чином, щоб була можливість виміряти ступінь її досягнення (навчити..., виробити..., сформувати...і т.п.).

Завдання вивчення дисципліни

Завдання – це конкретне вираження мети, відповідь на питання: із чим знайомить, чому навчає, що реалізовує і розкриває дана дисципліна.

Завдання – це своєрідні підцілі реалізація яких уможлиблює досягнення заявленої мети.

Мета і завдання формулюються відповідно до програми навчальної дисципліни.

Пререквізити – вказуються дисципліни, які здобувач вищої освіти має вивчити до початку або разом із цією дисципліною.

4.1.3. Структура курсу

Структура курсу відображається у вигляді таблиці з вказівкою переліку тем, тривалістю занять (курсу), результатів навчання, опису завдань, формою контролю та оцінюванням по кожній складовій освітнього процесу і видом підсумкового контролю, які за потреби поділяються по семестрах.

Зміст дисципліни

У силабусі зміст обов'язкової навчальної дисципліни неодмінно має відповідати стандарту, типовій (за наявності) навчальній програмі, а для вибіркової дисципліни - вимогам освітньої програми Інституту. Окрім того, зміст навчальної дисципліни, відображений у силабусі, має співвідноситися з логікою освітнього процесу та специфікою професійної підготовки.

Визначати зміст навчальної дисципліни в силабусі рекомендується в лаконічній формі, відображаючи найпривабливіші для студентів і важливі з точки зору професійної підготовки теми.

Під час вивчення дисципліни з блоку дисциплін вільного вибору здобувачі очікують реалізації саме того змісту, який було заявлено під час процедури вибору дисциплін. Тому в циклі вибіркової дисципліни і силабусі дисципліни рекомендується формулювати теми максимально наближено до прогнозованої реалізації.

Формулювання вибіркової дисципліни у робочих навчальних планах і силабусі мають не тільки зацікавлювати студентів під час вибору дисципліни, а й мотивувати їхню майбутню навчально-пізнавальну діяльність.

Результати навчання

Засвоєння змісту навчальної дисципліни – це той кінцевий результат або в сучасній термінології компетентності, що повинні бути сформовані під час безпосередньої роботи (аудиторні заняття, самостійна робота) або опосередкованої взаємодії з викладачем (робота з навчально-методичним комплексом дисципліни, рекомендованою літературою з дисципліни, мультимедійним супроводом тощо).

Для обов'язкових дисциплін вказуються компетентності які здобувач вищої освіти отримує під час вивчення дисципліни з урахуванням вимог стандарту вищої освіти спеціальності та відповідної освітньої програми:

- інтегральні компетентності;
- загальні компетентності;

– спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

В компетентностях бажано враховувати сучасні вимоги до соціальних навичок (soft skills).

Для дисципліни за вибором студента рекомендується вказати конкретні знання та уміння, які він здобуде в процесі її вивчення.

Компетентності та результати навчання мають співпадати з наведеними в освітній програмі, зазначеній в силабусі.

Завдання

Зміст завдань створюється з урахуванням змісту знань, вмінь та навичок, засвоєння яких контролюється при вивченні дисципліни.

Можуть бути визначені такі основні форми завдань:

- підготовка до лекційних занять;
- підготовка до усного опитування;
- підготовка (оформлення) матеріалів лабораторної роботи та їх захист;
- написання тестів;
- розв'язання задач;
- написання реферату, есе за темою лекції;
- підготовка доповіді на семінарське заняття;
- виконання індивідуального завдання
- розробка презентації тощо.

В умовах кредитної технології навчання заняття повинні проводитися переважно в активних і творчих формах.

Бажано поряд із традиційними методами навчання використовувати інноваційні (ділові ігри, тренінги, заняття із застосуванням телекомунікаційної техніки, дослідницькі методи, презентації, кейс-технологія, бесіди і дискусії, робота в мережі Internet тощо), що спрямовані на активізацію й стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти.

Оцінювання

Оцінювання в силабусі відображається з прив'язкою до мети курсу, кожен результат навчання має оцінюватися окремо. Подається розподіл балів посеместрово за темами для поточного контролю знань студентів. Рекомендується прописати механізм утворення 100% підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

4.1.4. Політика дисципліни

Кожен викладач ставить здобувачам вищої освіти систему вимог та правил поведінки на заняттях, знайомить з методичними рекомендаціями щодо виконання різних видів робіт. У цьому разі обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність під час практичного (семінарського, лабораторного) заняття; недопустимість запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Політика дисципліни може складатися з декількох пунктів:

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання*: роботи, які здаються із

порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

– *Політика щодо академічної доброчесності*: списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.

– *Політика щодо відвідування*: відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, участь у програмі академічної мобільності чи конференції, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету). Навчання здобувачів вищої освіти також здійснюється в онлайн режимі на платформі Moodle.

4.1.5. Шкала оцінювання знань студентів

Кожна навчальна дисципліна, незалежно від загальної кількості годин та кількості модулів, оцінюється за 100-бальною шкалою.

Форми організації навчання, які входять до складу дисципліни окремими модулями також оцінюються за 100-бальною шкалою, а в екзаменаційну (залікову) відомість виставляється середньозважене значення. При цьому середньозважене значення підсумкової оцінки для такої дисципліни розраховується з урахуванням вагових коефіцієнтів.

Переведення балів внутрішньої 100-бальної шкали в національну здійснюється у наступному порядку:

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74 – 89	Добре	
60 – 73	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Основні вимоги до контролю знань здобувачів вищої освіти наведені у Положенні про екзамени та заліки у ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут».

4.2. До силабусу також готуються матеріали навчально-методичного забезпечення:

- робоча програма навчальної дисципліни;
- навчальний контент (конспект лекцій, презентації, відео);
- тематика та зміст семінарських (практичних, лабораторних) занять, методичні рекомендації до їх виконання;
- методичні рекомендації та індивідуальні завдання для самостійної роботи;
- завдання для поточного та підсумкового контролю (тестові завдання, перелік питань тощо);

- методичні рекомендації та тематика для виконання курсової роботи (проекту);
- електронний курс дисципліни в системі Moodle.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Положення вводиться в дію наказом директора Інституту.

5.2. Усі зміни та доповнення до цього Положення розглядаються та затверджуються на засіданні вченої ради Інституту та вводяться в дію наказом директора.

5.3. Силабуси навчальних дисциплін запроваджуються як обов'язкова складова навчально-методичного забезпечення дисципліни.

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

Ступінь вищої освіти – _____
 Спеціальність _____
 Освітня програма _____
 Рік навчання _____, семестр _____
 Форма навчання _____ (денна, заочна)
 Кількість кредитів ЄКТС _____
 Мова викладання _____ (українська, англійська)

Лектор дисципліни
 Контактна інформація лектора
 Сторінка дисципліни в Moodle

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

(до 1000 друкованих знаків)

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції /практичні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1 семестр				
Модуль 1.				
Тема 1.....	НАПРИКЛАД 2/2	НАПРИКЛАД Знати... Вміти... Аналізувати... Розуміти... Розрізняти... Застосовувати... Використовувати... тощо	НАПРИКЛАД Здача лабораторної чи практичної роботи. Написання тестів, есе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в Moodle) Розв'язок задач, тощо	20
Всього за навчальну роботу				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	НАПРИКЛАД Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	НАПРИКЛАД Списування під час виконання письмових контрольних робіт, заліків та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Користування мобільними пристроями допускається лише з дозволу викладача під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань
Політика щодо відвідування:	НАПРИКЛАД Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно